

Občanské právo III – cvičení

Dědické právo I

Povinně k nastudování

Na semináři Dědické právo I se budeme věnovat právním následkům smrti člověka a základním východiskům dědického práva (v objektivním smyslu) včetně zásad dědického práva. Základními pojmy jsou dědic, dědický podíl, dědictví, dědické právo (v subjektivním smyslu) a dědický titul. Ve vztahu k zákonné dědické posloupnosti: příbuzenství a jednotlivé třídy dědické. Ve vztahu k závěti: zvláštní povaha a náležitosti tohoto jednostranného právního jednání včetně testovací způsobilosti, zrušení závěti a rozlišení mezi závětí a dovětkem. Nový občanský zákoník přinesl poslední dědický titul, v praxi dosud vzácně se vyskytující dědickou smlouvu. Dalšími základními pojmy jsou nepominutelný (nikoli neopomenutelný) dědic, právo na povinný díl a právo některých osob na zaopatření. Povinnost příbuzenské lásky a všeobecně známý institut vydědění, který je potřeba odlišovat od dědické nezpůsobilosti. Ve vztahu k vydědění a dědické nezpůsobilosti: důvody a důsledky včetně otázky, kdy dědí potomek vyděděného nebo dědicky nezpůsobilého.

Povinně k vyřešení

1) Karel Kouba (89) a Věra Koubová (87) žili celý život v činžovním domě s tím, že nájemní smlouvu na dobu neurčitou měl na sebe napsanou pouze pan Kouba. Když zemřel, šla jeho manželka za pronajímatelem, aby smlouvu přepsali na ni. Pronajímatel jí ale oznámil, že se smrtí jediného nájemce nájem zanikl, a že se má do konce měsíce odstěhovat, neboť po právní stránce už nemá v bytě co pohledávat. Proveďte právní rozbor a posuďte argumentaci pronajímatele.

2) Při střetu s osobním automobilem utrpěl chodec vážné zranění a po několika dnech na jednotce intenzivní péče zemřel. Posuďte, zda na dědice přechází právo zůstavitele na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění.

3) Člověk vážně zraněný při autonehodě projevil svou poslední vůli ústně před záchranářem, lékařem, policistou a hasičem. Jde o platnou závěť?

4) Otec Stanislav se rozhodl pořídit závěti. Protože trpěl revmatoidní artritidou, nadiktoval závěť svému staršímu synu Liborovi (18 let), který ji napsal svojí rukou, a otec následně tuto závěť podepsal. Jako svědek podepsal závěť Libor společně s Jaromírem (14 let), který byl mladším z obou synů, a soupisu závěti byl celou dobu přítomen. V závěti zůstavitel rozdělil celou pozůstalost mezi Libora a Jaromíra rovným dílem. Jde o platnou závěť?

5) Paní Marie pořídila závěť ve formě notářského zápisu, kterou povolala za dědice k celé pozůstalosti svého prvního syna Jana, a nechala si ji uložit do notářské úschovy. Po čase vyjmula závěť z úschovy a pořídila rukopisnou závěť, ve které povolala za dědice k celé pozůstalosti svého druhého syna Michala. Po její smrti se našly obě závěti. Posuďte, který ze synů bude dědit.

6) Zůstavitel povolal jako dědice k celé pozůstalosti svého syna, ale nic nezanechal svojí staré a na smrt nemocné matce, která o zůstavitele celý život pečovala. Ta je zklamaná, neboť se domnívala, že patří mezi nepominutelné dědice, a tedy že jí alespoň něco připadnout musí. Zabývejte se právním postavením nemocné matky; posuďte podle starého i nového občanského zákoníku.

7) Zůstavitel pořídil závěť, do které zařadil i prohlášení o vydědění svého syna. Toto své vydědění nijak neodůvodnil. Vyděděný syn namítá, že k platnému vydědění může dojít pouze z určitého (zákonem stanoveného) důvodu, a jestliže zůstavitel tento důvod neuvedl, je vydědění neplatné. Proved'te právní rozbor.

8) Otec Ratmír sepsal závěť, ve které povolal jako dědice k celé pozůstalosti pouze jednoho ze dvou synů, Davida (51), pravomocně odsouzeného za korupci a manipulaci s veřejnými zakázkami. Druhý z bratrů, Marek (52), s tímto podělením nesouhlasí, neboť se domnívá, že je nepominutelným dědicem. Zabývejte se otázkou, zda je Marek nepominutelným dědicem, případně otázkou, co mu z tohoto titulu náleží, jakož i otázkou, zda David může po otci dědit, když byl pravomocně odsouzený?

9) Posuďte platnost rukopisné závěti, kterou matka ustanovuje dědicem k celé pozůstalosti svého syna, když namísto jména a příjmení zůstavitelky ukončují závěť pouze slova "tvá matka".

10) Rodiče zůstavitele byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, neboť její výkon zneužívali (otec) a zanedbávali (matka). Zůstavitel na ně přesto myslel při svém pořízení pro případ smrti, když je povolal jako dědice k části pozůstalosti. Zabývejte se otázkou, zda mohou po synovi za těchto okolností dědit.

Doporučená literatura

- 1) Bylo otisknuto několik praktických příruček k dědickému právu podle nového občanského zákoníku (např. v edici Právní praxe od C. H. Beck nebo v edici Beckova skripta od C. H. Beck).
- 2) Brejlová, K., Holíková, L. Zamyšlení nad dědickým právem polorodých a plnorodých sourozenců. *Ad Notam*. 2018, č. 2, s. 15–18.
- 3) Cellar, M. Důsledky osvojení pro dědické právo. *Ad Notam*. 2015, č. 5, s. 7-9.
- 4) Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 3556/2016.